

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАЦІЙНИХ І ПРИКЛАДНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ

ОРГАНІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО АПАРАТУ УКРАЇНИ

Методичні рекомендації до самостійної роботи

Вінниця 2022

УДК 351/354(477)(075.4)
О 641

*Затверджено вченою радою
факультету інформаційних і прикладних технологій
Донецького національного університету імені Василя Стуса
(протокол № 2 від 21 вересня 2022 р.)*

Укладач: *Леся КОВАЛЬСЬКА*, доктор історичних наук, професор,
професор кафедри інформаційних систем управління

Рецензенти: *Ольга АНІСІМОВА*, доктор економічних наук, професор,
в.о. завідувача кафедри інформаційних систем управління

Ірина П'ЯТНИЦЬКОВА, кандидат історичних наук, доцент,
Заступник декана з наукової роботи факультету історії та
міжнародних відносин

О 641 Організація державного апарату України. Методичні вказівки до самостійної роботи. Укладач Л.А. Ковальська. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2022. 34 с.

У методичних рекомендаціях обґрунтовано мету навчальної дисципліни, наведено методичні складові організації практичних занять, варіативність самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Практичну складову методичних рекомендацій навчальної дисципліни становить необхідність засвоєння знань та вироблення навичок необхідних для роботи документознавців зі структурами державного апарату, ознайомлення зі специфікою діловодства і документообігу, інформаційної діяльності та публічності управлінської діяльності державного апарату, пізнання інформаційних технологій взаємодії органів державної влади та суспільства.

Для здобувачів вищої освіти ступеню освіти «Бакалавр» спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» освітня програма «Документознавство та інформаційна діяльність».

УДК 351/354(477)(075.4)
О 641

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	5
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. КОНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ	6
ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	8
Тема заняття. Основи теорії державного управління. Предмет та завдання навчальної дисципліни.....	8
Тема заняття. Державна влада та державне управління	10
Тема заняття. Державне управління в окремих сферах суспільного розвитку	12
Тема заняття. Роль різних гілок влади у процесі державного управління	14
Тема заняття. Державне управління на регіональному рівні	15
Тема заняття. Система органів державної влади в Україні: конституційні основи їх функціонування, роль в управлінні. Історичний досвід державного управління в Україні	16
Тема заняття. Центральні органи виконавчої влади в Україні.....	17
Тема заняття. Регіональні органи державного управління	19
Тема заняття. Місцеве самоврядування та його роль у державному управлінні.....	20
Тема заняття. Внутрішня організація та управління органів державної влади	22
Тема заняття. Державна служба в Україні	25
Тема заняття. Ефективність державного управління. Державний контроль у сфері виконавчої влади	27
Тема заняття. Відносини органів публічної влади в системі державного та регіонального управління	28
Тема заняття. Розвиток системи державного та регіонального управління	29
МЕТОДИ І ФОРМИ КОНТРОЛЮ, КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	31
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ І ДЖЕРЕЛ	35

ВСТУП

Процес переходу України до відкритого демократичного суспільства, глобалізація соціально-економічних відносин потребують оновлення державного та регіонального управління. Розбудова системи державного та регіонального управління потребує впровадження нових цінностей та принципів публічного менеджменту в діяльність владних інститутів, вимагає підвищення результативності їх функціонування та якості послуг, що надаються населенню, а також забезпечення відкритості влади й співучасті громадян в управлінні. Реалізація цих завдань потребує сучасного підходу до організації роботи органів державної влади та місцевого самоврядування і обумовлює високий рівень професіоналізму управлінської еліти.

Організація державного апарату України – навчальна дисципліна, покликана сприяти формуванню у здобувачів вищої освіти теоретичних знань про організацію державного апарату України, структуру органів влади, ієрархію владних структур, їх співпрацю та взаємодію на різних рівнях, практичних навичок специфіки діловодства і документообігу, інформаційної діяльності та публічності управлінської діяльності державного апарату. Важливою практичною складовою навчальної дисципліни визначено необхідність засвоєння знань та придбання навичок, необхідних для роботи у державному апараті України.

Завдання дисципліни спрямовані на розкриття сутності, мети і завдань державного та регіонального управління; теоретичних основ формування та реалізації державної політики; особливостей державної політики у різних сферах суспільного розвитку; ролі різних гілок влади у державному та регіональному управлінні; ролі місцевого самоврядування; особливостей менеджменту органу державної влади; взаємодії органів публічної влади в системі державного та регіонального управління; світового досвіду державного та регіонального управління.

Вивчення і глибоке осмислення теоретико-методологічних засад державного управління, менеджменту органів державної влади та місцевого самоврядування є необхідною умовою результативної управлінської діяльності в умовах світової глобалізації, а також трансформації громадянського суспільства, налагодження співпраці організацій різних форм власності і державних управлінських установ. Знання сучасних закономірностей управління державного рівня, його методичних та організаційних основ дозволить фахівцю повноцінно реалізувати себе у професійній площині.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Тема 1. Вступ. Методологія та визначення термінів і понять

Основи теорії державного управління. Предмет та завдання навчальної дисципліни. Природа й зміст державного управління. Основні ознаки державного управління. Еволюція науки державного управління. Основні теорії та школи управління.

Тема 2. Державне управління як суспільне явище

Управління як суспільне явище. Держава як суб'єкт управління суспільними процесами. Сутність, зміст та специфіка державного управління. Системні аспекти державного управління. Принципи державного управління. Основні теорії державного та регіонального управління.

Тема 3. Цілі, функціональна та організаційна структура державного управління

Цілі державного управління, їх юридичне та ресурсне забезпечення. Поняття й види функцій державного управління. Функціональна структура державного управління. Сутнісні характеристики (риси) організаційної структури державного управління. Державний устрій як основа організації державного управління. Основи побудови організаційної структури державного управління.

Тема 4. Сутність і зміст управлінської діяльності

Поняття та загальні риси управлінської діяльності. Форми управлінської діяльності. Методи управлінської діяльності. Стадії управлінської діяльності. Управлінські технології: поняття та види.

Тема 5. Моделі державного управління: світовий досвід

Форми держави як основні детермінанти формування моделі державного управління в зарубіжних країнах. Сучасні системи державного управління в країнах світу. Місцеві органи влади в системі публічного управління країн світу: види, структура, компетенції. Моделі взаємодії державних і муніципальних органів в зарубіжних країнах.

Тема 6. Внутрішня організація та управління органу державної влади

Орган державної влади як об'єкт організації. Організаційна структура органу державної влади: сутність і види. Менеджмент органу державної влади.

Стратегічне та ситуаційне управління, функціональний аналіз та контролінг у діяльності органу державної влади. Інформаційне та комунікаційне забезпечення, зв'язки з громадськістю в системі управлінської діяльності органу державної влади. Лідерство в державному управлінні. Законність та відповідальність у державному управлінні

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. КОНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Тема 7. Суспільний лад та форма правління в Україні

Загальні засади здійснення державної влади в Україні. Суспільний лад та форма правління в Україні. Система органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні

Тема 8. Система органів державної влади в Україні: конституційні основи їх функціонування, роль в Україні

Конституційні засади побудови структур державного управління в Україні. Верховна Рада та державне управління. Інститут Президента та державне управління. Система органів виконавчої влади України: загальна характеристика, управлінські зв'язки.

Тема 9. Інститут Президентства України

Становлення інституту президентства в Україні. Обрання Президента України. Правове регулювання статусу Президента України. Функції та повноваження Президента України. Акти Президента України. Дostroкове припинення повноважень Президента України

Тема 10. Верховна Рада України Верховна Рада – парламент України

Склад і структура Верховної Ради України. Комітети Верховної Ради України. Функції та повноваження Верховної Ради України. Основні форми роботи Верховної Ради України. Рішення Верховної Ради України.

Тема 11. Кабінет Міністрів України

Політико-правові засади діяльності Уряду. Прем'єр-міністр України. Робочі органи Кабінету Міністрів України. Відносини Уряду з іншими органами публічної влади.

Тема 12. Центральні органи виконавчої влади в Україні

Кабінет Міністрів України: структура і компетенція. Міністерства України та їх повноваження. Центральні органи виконавчої влади: їх види, статус, функції. Централізація та децентралізація у структурній організації державного управління. Система центральних органів виконавчої влади в Україні.

Міністерства. Апарат міністерства. Патронатна служба міністерства. Територіальні органи міністерства. Колегіальні органи. ЦОВВ зі спеціальним статусом.

Тема 13. Судова система у правовому забезпеченні державного управління

Законність в державному управлінні. Судовий контроль Роль адміністративних судів у забезпеченні законності в державному управлінні. Роль Конституційного Суду України у забезпеченні законності в державному управлінні

Тема 14. Суб'єкти управління місцевим розвитком

Суб'єкти управління місцевим розвитком. Управлінська діяльність органів місцевої влади. Завдання та функції органів місцевого самоврядування. Взаємодія органів місцевого самоврядування з місцевими органами виконавчої влади. Завдання та функції місцевих державних адміністрацій. Місцеві державні адміністрації в системі державного управління: основні завдання, правовий статус, компетенція. Повноваження, порядок формування та роботи місцевих державних адміністрацій. Структура місцевих державних адміністрацій, їх діяльність. Відносини місцевих державних адміністрацій з іншими органами державної влади.

Тема 15. Відносини органів публічної влади в системі управління

Основні напрями взаємодії центральних та регіональних органів державної влади з підприємствами, установами і організаціями. Взаємодія органів місцевого самоврядування з підприємницькими структурами, що функціонують в адміністративно-територіальних утвореннях. Взаємовідносини органів державної влади та місцевого самоврядування із судовими і правоохоронними органами. Взаємодія державних органів та органів місцевого самоврядування з об'єднаннями громадян. Організація роботи із запитом громадян.

Тема 16. Державне управління в окремих сферах суспільного розвитку.

Державне регулювання економіки, його цілі, функції, об'єкти. Державне управління в соціальній сфері. Державне управління в адміністративно-політичній сфері. Діяльність органів державного управління у сфері національної безпеки. Державне управління у соціально-культурній сфері.

**ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ.
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

**Тема заняття. Основи теорії державного управління.
Предмет та завдання навчальної дисципліни**

Теоретична складова: розглянути структуру державного апарату, особливості державного управління як різновиду соціального управління; система, ознаки, принципи, функції державного апарату та документообігу і інформаційної діяльності; отримати навички інформаційної діяльності в системі державного управління.

Питання для обговорення:

- Поняття, система і завдання державного апарату в реалізації функції державного управління.
- Соціальна природа поняття «державний апарат», його мета і зміст. Дефініція «державне управління».
- Система державного апарату, його організаційні складові. Суб'єкт і об'єкт державного управління. Управлінські стосунки.
- Структурування державного апарату.
- Конституційні особливості державного апарату в системі управління.
- Принципи і функції державного управління.
- Основні теорії державного управління.
- Роль державного та регіонального управління у системі інформаційної діяльності.

Практична складова

1. Рокрити поняття «державний апарат» відповідно до різних підходів: загального, функціонального, процесуального, суб'єктно-об'єктного. Заповнити запропоновану схему.

Переважаючий підхід

Загальний
Функціональний
Процесуальний
Суб'єктно-об'єктний

Варіант визначення

Зробити порівняльну характеристику понять «соціальне управління», «публічне управління», «державне управління», «публічне адміністрування». Визначити сутнісні характеристики державного управління.

2. Підготувати есе-роздум.

Державний апарат в системі державного управління, її об'єкт, предмет, функції.

Природа і завдання державного управління.

3. Підготувати доповідь про специфічні прояви державного управління (надзвичайний стан / воєнний стан). Концепція військово-демократичного врядування.

4. Заповнити таблицю вихідними даними про державу, зазначаючи статтю Конституції України:

Згідно з Конституцією України:

За формою державного устрою Україна є...	
Найвищою соціальною цінністю в Україні визнаються...	
За формою державного правління Україна є...	
Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є...	
Право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить...	
Державна влада в Україні здійснюється на засадах...	
Норми Конституції України є нормами...	
Суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах...	
Правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений...	
Державними символами України є...	

Тема заняття. *Державна влада та державне управління*

Теоретична складова: поглибити теоретичні знання щодо сутності держави як форми державного устрою та правління, політичного режиму, керівної системи; розглянути принципи, цілі, методи, організаційну структуру державного апарату; розвинути вміння аналізу і оцінки зарубіжного досвіду державного врядування, його впровадження і використання у вітчизняній практиці.

Питання для обговорення:

1. Держава як керівна система.
 2. Основні форми державного устрою, їх характеристика.
 3. Суть державної влади і її співвідношення з державним управлінням.
 4. Державне управління як система, яка розвивається.
 5. Форма державного правління. Основні форми державного правління, їх характеристика.
 6. Політичний режим. Основні види політичних режимів, їх характеристика.
 7. Раціональна бюрократія М. Вебера, основні положення.
 8. Принципи державного управління: поняття і основні групи.
 9. Цілі державного управління, їх юридичне і ресурсне забезпечення.
- Функціональна структура державного управління.
10. Поняття і класифікація методів державного управління. Принципи використання методів в державному управлінні.
 11. Організаційна структура державного управління: поняття і характеристика.
 12. Американська модель державного управління (*інституціональний, функціональний і організаційний аналіз; центральні, регіональні і місцеві органи управління, їх ієрархія, проблеми взаємодії*).
 13. Японська модель державного управління (*інституціональний, функціональний і організаційний аналіз; центральні, регіональні і місцеві органи управління, їх ієрархія, проблеми взаємодії*).
 14. Європейська модель державного управління (*інституціональний, функціональний і організаційний аналіз; центральні, регіональні і місцеві органи управління, їх ієрархія, проблеми взаємодії*).

Практична складова**1. Заповнити таблицю «Основні категорії управління».**

<i>Категорія</i>	<i>Зміст</i>
Закони управління	
Державний апарат	
Управлінські відносини	
Сутність державного управління	
Ознаки державного управління	
Цілі державного управління	
Функції державного управління	
Система державного управління	
Суб'єкт державного управління	
Об'єкт державного управління	
Принципи державного управління	
Методи державного управління	

2. Основні типи взаємозв'язків і взаємовідносин у системі державного управління.

Зміст та приклади субординаційних, реординаційних, координаційних зв'язків в системі інформаційної діяльності державного і регіонального управління.

3. Зробити порівняльний аналіз президентської, парламентської та президентсько-парламентської (змішаної) республіки у вигляді таблиці. Навести приклади країн з відповідними формами державного управління.

Президентська республіка	Парламентська республіка	Президентсько-парламентська (змішаної) республіки

4. Навести приклади держав з монархічною формою управління. Зробити порівняльний аналіз абсолютних, конституційних, теократичних і виборних монархій. Порівняння подати у вигляді таблиці.

5. Зробити порівняльну характеристику унітарних та федеративних держав. Навести приклади унітарних та федеративних держав. Порівняння подати у вигляді таблиці.

6. Зробити порівняльну характеристику демократичного і недемократичного політичного режиму. Порівняння подати у вигляді таблиці.

7. Навести характеристику методів, що використовуються в державному управлінні.

8. Залежно від характеру зв'язків між різними підрозділами організацій розрізняють такі типи організаційних структур: лінійна; функціональна; лінійно-функціональна; штабна; програмно-цільова; матрична.

Охарактеризувати переваги та недоліки вказаних структур в системі державного апарату.

Тема заняття. Державне управління в окремих сферах суспільного розвитку

Теоретична складова: закріпити та поглибити знання про особливості здійснення державновладного впливу в основних сферах життєдіяльності суспільства; дослідити інформаційну діяльність державних органів влади і впливу держави на розвиток суспільних відносин; розвинути уміння визначати підходи до розбудови раціональної моделі державного управління в окремих сферах суспільного розвитку.

Питання для обговорення:

1. Державне регулювання різних сфер державного управління, його мета, функції, об'єкти.

2. Роль держави в розвитку підприємництва. Державне регулювання структурної перебудови національної економіки.

3. Конкурентна і інноваційно-інвестиційна політика держави, методи і інструменти.

4. Способи впливу на розвиток промислового і сільськогосподарського виробництва, сфери послуг і торгівлі. Управління зовнішньоекономічним сектором.

5. Особливості управління соціальною сферою. Соціальна політика держави: значення, суть, цілі і принципи. Основні об'єкти і складові державної політики.

6. Моделі соціальної політики. Методи впливу держави на розвиток соціальних стосунків.

7. Основні напрями соціальної політики держави відносно економічно активного населення. Діяльність держави відносно незахищених верств населення.

8. Формування системи соціального захисту. Завдання державного регулювання розвитку елементів соціальної інфраструктури.

9. Державне управління в адміністративно політичній сфері. Національна безпека і державне управління.

10. Державне управління в соціально-культурній сфері. Державне управління у сфері освіти, молодіжної політики, культури, науки, туризму, спорту, охорони здоров'я.

11. Вплив держави на розвиток інформаційного простору, формування суспільної свідомості.

12. Державне управління і сфера особистого життя людини.

Практична складова

1. Підготувати доповідь про напрями / динаміку економічного розвитку України в умовах реформування, про наявні в ній технологічні уклади та основні завдання державного регулювання цієї сфери. Доповідь доповнити інформацією про особливості регіональної структури промисловості України.

2. Підготувати доповідь про сучасний стан розвитку ринку праці України, акцентуючи увагу на такі аспекти: чисельність трудових ресурсів та економічно активного населення, рівень безробіття в Україні взагалі та в регіонах, навантаження на одне робоче місце, вікова структура безробітних, організація допомоги безробітним тощо.

3. Охарактеризувати моделі соціальної політики в розвинених країнах та в Україні. Розкрити особливості структури доходів та витрат населення в Україні та інших країнах світу, особливості розподілу доходів серед населення. Основні соціальні стандарти та соціальні гарантії законодавчо затверджені в Україні.

4. Перелічити Закони України, що регламентують державне управління у соціально-культурній сфері. Коротко розкрити їх сутність.

5. Обґрунтувати власну думку щодо найбільш актуальних напрямів державної інформаційної політики сьогодні.

6. Інформаційне наповнення сайту Кабінету Міністерів України, його інформаційно-комунікаційна діяльність.

7. Розкрити специфіку роботи міністерств інформаційного блоку.

Тема заняття. Роль різних гілок влади у процесі державного управління

Теоретична складова: обґрунтувати місце і роль різних гілок влади у процесі державного управління та структури державного апарату; розвинути вміння аналізувати взаємозв'язки інститутів державної влади, тенденцій і обумовлюючих факторів документаційного забезпечення управління.

Питання для обговорення:

- Орган державної влади: поняття і зміст в системі державного управління.
 - Принцип поділу влади в державному управлінні.
 - Законодавча влада в Україні: поняття, структура, функції.
 - Виконавча влада в Україні: поняття, структура, класифікація, функції.
 - Судова влада в Україні: поняття, структура, функції.
 - Інститут президентства та державне управління.
 - Контролюючі органи: поняття, структура, функції.
- Прокуратура України: поняття, структура, повноваження.

Практична складова

1. Охарактеризувати принципи регулювання суспільних відносин в Україні.

Відповідно до ст. 6 Конституції державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Поясніть, як реалізується принцип поділу влади в Україні.

Навести приклади використання принципу поділу влади в інших країнах.

2. Зобразити схематично структуру законодавчої гілки влади України.

Верховна Рада – парламент і єдиний орган законодавчої влади в Україні. Пояснити, яким чином Верховна Рада впливає на діяльність органів державної влади та органів місцевого.

Охарактеризувати повноваження Верховної Ради у сфері державного управління відповідно до статті 85 Конституції України.

3. Дискусійна справа. Озвучено різні думки щодо припинення повноважень народних депутатів України, які відмовилися скласти присягу. Здобувач 1 стверджував, що їх повноваження повинні припинитися за рішенням Президента України, а здобувач 2 вважав, що це повинен робити Конституційний або Верховний Суд України. В той же час здобувач 3 вважав, що дане питання відноситься до компетенції самої Верховної Ради України. Обґрунтувати власну точку зору.

4. Зобразити схематично систему органів державної влади виконавчої гілки влади України.

5. Зобразити схематично органи судової гілки влади України.

6. Зобразити схематично систему контролюючих органів державної влади України. Встановити їх повноваження.

7. Охарактеризувати основні напрями діяльності Президента України як глави держави за ст. 106 Конституції України.

Посилаючись на норми Основного Закону України відповісти на такі питання:

- Конституційно-правовий статус Президента України.
- Обрання на посаду Президента України.
- Обмеження в діяльності Президента України.
- Процедура вступу на посаду Президента України.

Тема заняття. Державне управління на регіональному рівні

Теоретична складова: охарактеризувати структуру державного апарату та реалізацію державного управління на регіональному рівні, основні напрями регіонального управління, механізми реалізації регіональної політики держави; дослідити роль місцевого самоврядування у розвитку регіону.

Питання для обговорення:

- Регіональне управління: суть, цілі і функції.
- Державна регіональна політика: поняття, суть і принципи.
- Основні напрями регіонального управління.
- Державна і регіональна інформаційна політика. Інноваційна діяльність регіону.
- Державні і регіональні програми.
- Території із спеціальним статусом: поняття і значення.
- Роль органів державного управління і місцевого самоврядування в розвитку регіону.

Практична складова

1. Розглянути «Стратегію сталого розвитку України до 2030 р.». Які основні цілі (пріоритети) сталого розвитку можна виділити?

2. Схематично показати взаємозв'язки органів державної і регіональної влади, які здійснюють управління та регулювання економіки, використовуючи наступні елементи:

Президент України	Секретар обласної Ради
Міський голова	Віце прем'єр міністри
Спікер парламенту	Виконавчі комітети міст
Голова обласної державної адміністрації	Постійно діючі комітети в Верховній Раді
Міністри профільних міністерств	Профільні управління обласної державної адміністрації
Голова обласної Ради	Перший прем'єр міністр
Верховна Рада	Постійно діючі комісії в Верховній Раді
Парламентські фракції	Державні обласні адміністрації
Профільні міністерства	Прем'єр-міністр
Секретаріат Президента	Міські Ради
Кабінет міністрів	Обласні Ради

**Тема заняття. Система органів державної влади в Україні:
конституційні основи їх функціонування, роль в управлінні.
Історичний досвід державного управління в Україні**

Теоретична складова: простежити систему органів державного апарату в Україні; впорядкувати знання про етапи формування системи державного апарату і регіонального управління в Україні; поглибити уміння враховувати історичні уроки та вітчизняний і зарубіжний досвід державного управління.

Питання для обговорення:

Проаналізувати історичний досвід державного управління в Україні:

- Державне управління в Київській Русі та Галицько-Волинському князівстві.
- Органи державної влади та управління на українських землях у період їх входження до складу Литви і Польщі.
- Організація державної влади та місцевого самоврядування Запорізької Січі, державне управління Гетьманства.
- Державне управління в Україні у складі Російської та Австрійської імперій (кінець XVIII ст. – 1917 р.).

- Відновлення української державності та формування органів управління 1917-1920 рр.
- Державна влада та управління в Україні: радянська система 1917-1991 рр.
- Державне управління незалежної України та необхідність її реформування і розвитку.

Практична складова

1. Дискусійна ситуація. Характеризуючи механізми державної влади, систему органів державної влади України, здобувач 1 сказав, що за територією управлінського впливу вони поділяються на вищі та центральні. До першого виду він відніс Президента України, Конституційний Суд України та Генерального Прокурора України, а до другого – Верховну Раду України, Кабінет Міністрів України та обласні ради. Здобувач 2 не погодився, заявивши, що ВРУ України та КМУ є вищим органом держави, оскільки її діяльність поширюється на всю територію України, а центральні органи діють лише в межах областей.

Обґрунтувати власну точку зору підтверджуючи її нормативно-правовими документами.

2. Простежити функціонал механізму системи «стримувань і противаг» (спільні дії та взаємний контроль органів гілок влади України) передбачений Конституцією України:

- законодавчий процес;
- бюджетний процес;
- основні напрями внутрішньої та зовнішньої політики України;
- кадрова політика;
- дострокове припинення повноважень.

Тема заняття. Центральні органи виконавчої влади в Україні

Теоретична складова: визначити права, компетенцію і функції центральних органів виконавчої влади та їх територіальних підрозділів; обстежити сутність централізації та децентралізації у структурній організації державного апарату; сформулювати уміння забезпечувати партнерство органів державної влади, органів місцевого самоврядування, бізнесу, громадських організацій у процесі вироблення і реалізації державної політики.

Питання для обговорення:

- Права, компетенція і функціонал центральних органів виконавчої влади. Система центральних органів виконавчої влади.
- Основні завдання центральних органів виконавчої влади.

- Кабінет Міністрів України: поняття, структура, повноваження.
- Міністерство: поняття, структура, повноваження.
- Державні комітети і інші ЦОВВ: поняття, структура, повноваження.
- Централізація і децентралізація в структурній організації державного апарату.

Практична складова

1. Змодельуйте систему органів виконавчої влади за основними організаційно-правовими рівнями.

Наведіть приклади суб'єктів державного управління на кожному з рівнів та охарактеризуйте їх основні функції і повноваження.

2. Спираючись на норми Закону України «Про Кабінет Міністрів України»:

- схематично зобразити структуру Кабінету Міністрів України
- охарактеризувати основні його функції і повноваження в системі органів виконавчої влади
- визначити вимоги до членів Кабінету Міністрів України
- охарактеризувати відносини Кабінету Міністрів України з іншими органами влади.

3. *Дискусійна ситуація.* Розкриваючи питання про конституційний статус Кабінету Міністрів України, здобувач 1 не зміг показати співвідношення понять «відповідальність», «підконтрольність» та «підзвітність». Аналізуючи статтю 113 Конституції України, здобувач 2 висловив припущення, що відповідальність КМУ перед Президентом України означає, що лише Президент України може приймати рішення про його відставку. А підконтрольність і підзвітність КМУ Верховній Раді України означає її право вимагати звіти про роботу Кабінету Міністрів України.

Пояснити, що таке «відповідальність», «підконтрольність» та «підзвітність» дати визначення цих понять, навести приклади кожного з них, відображені в Конституції України.

4. Охарактеризуйте основні завдання та повноваження міністерства як органу, що забезпечує формування та реалізує державну політику в одній чи декількох сферах (на прикладі одного з міністерств України) [3].

5. Відомо, що Центральні органи виконавчої влади утворюються для виконання окремих функцій із реалізації державної політики як служби, агентства, інспекції. Продемонструвати, коли центральний орган виконавчої влади утворюється як служба, коли як агентство і коли як інспекція?

Хто, згідно із законодавством спрямовує та координує діяльність Центральних органів виконавчої влади відповідно до Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17.03.2011 р. Проаналізувати їх основні завдання.

Тема заняття. Регіональні органи державного управління

Теоретична складова: ознайомитися з правами, компетенцією і функціями державного апарату регіонального рівня; дослідити інформаційно-комунікаційну систему відносин місцевих державних органів у системі вертикальних та горизонтальних зв'язків; формувати навички створення структурно-організаційних передумов надання фізичним і юридичним особам якісних адміністративних послуг.

Питання для обговорення:

- Місцеві державні адміністрації: поняття, основні завдання, правовий статус, компетенція, принципи діяльності.
- Повноваження місцевих державних адміністрацій: власні і делеговані повноваження місцевих державних адміністрацій. Галузеві повноваження місцевих державних адміністрацій.
- Об'єкти управління місцевих державних адміністрацій. Здійснення державного контролю місцевими державними адміністраціями.
- Взаємодія місцевих державних адміністрацій в системі вертикальних і горизонтальних зв'язків.
- Структура місцевих державних адміністрацій.
- Голова місцевої державної адміністрації. Вимоги до посадовців місцевих державних адміністрацій.

Практична складова

1. Спираючись на норми законодавчих і нормативних актів показати схематично структуру обласної державної адміністрації, розкрити її основні функції та повноваження й охарактеризувати її роль у системі органів виконавчої влади.

2. Здійснення управлінської діяльності в органах державного управління передбачає налагодження відносин з різними суб'єктами та об'єктами державного управління.

Визначити засади вибудовування відносин місцевих державних адміністрацій з Президентом, Кабінетом Міністрів, іншими органами

виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями.

Визначені типи відносин представити у вигляді схеми.

3. Визначити основні регіональні органи публічного управління на різних рівнях адміністративно-територіальної організації суспільства (район, область тощо).

4. Визначити функціональні завдання регіональних органів публічного управління на різних рівнях адміністративно-територіальної організації суспільства (район, область тощо).

5. Запропонувати механізми забезпечення публічності в діяльності регіональних органів публічного управління.

6. Проаналізувати теоретичний матеріал за такими напрямками.

- Що таке адміністративна послуга?
- Порядок надання адміністративних послуг.
- Строки надання адміністративних послуг.

Тема заняття. Місцеве самоврядування та його роль у державному управлінні

Теоретична складова: дослідити роль місцевого самоврядування у системі публічної влади України; формувати уміння забезпечувати партнерство органів місцевого самоврядування, бізнесу, громадських організацій, громадян у процесі реалізації потреб громади.

Питання для обговорення:

- Правовий статус органів місцевого самоврядування в системі державного управління.
- Роль місцевого самоврядування в системі публічної влади України.
- Суть і зміст місцевого самоврядування: основні положення організації і здійснення місцевого самоврядування.
- Система місцевого самоврядування в Україні.
- Асоціації як добровільні об'єднання органів місцевого самоврядування.
- Особливості здійснення самоврядування в місті Києві.
- Функції місцевого самоврядування.

- Посадові особи органів місцевого самоврядування, їх правовий статус (відповідно до Закону України Про посадових осіб місцевого самоврядування).
- Всесвітня Декларація місцевого самоврядування, Європейська Хартія місцевого самоврядування, характеристика документів, їх значення.
- Проблеми функціонування інституту місцевого самоврядування в Україні.

Практична складова

1. Проаналізувати твердження та виявити недоліки та суперечності.

1. Місцеве самоврядування означає право і спроможність місцевих властей, в межах закону, здійснювати регулювання й управління суттєвою часткою державних справ, які належать до їхньої компетенції, в інтересах місцевого населення. (офіційний переклад Європейської хартії).

2. Місцеве самоврядування є правом територіальної громади – жителів села чи Добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища чи міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. (Конституція України, ч. 1, ст. 140).

3. Місцеве самоврядування – це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. (Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» ч. 1, ст. 2).

2. Згідно зі ст. 5 Конституції України народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. З даного конституційного положення прямо випливає, що органи місцевого самоврядування не входять до єдиного державного механізму і, в силу цього, місцеве самоврядування можна розглядати як окрему форму реалізації народом належної йому влади.

Продемонструвати схематично основні форми місцевої демократії та розкрийте їх зміст.

3. Схематично зобразіть організаційну структуру і склад органів місцевого самоврядування в Україні.

4. Дати відповідь на запропоновані питання

1. Визначити основні потреби громадян на різних рівнях їхньої соціалізації (приватний будинок, багатоквартирний будинок, вулиця, мікрорайон, територіальна громада в цілому).

2. Визначити функціональні завдання муніципальних органів публічного управління на різних рівнях соціальної структуризації громади (приватний будинок, багатоквартирний будинок, вулиця, мікрорайон, територіальна громада в цілому).

3. Запропонувати механізми забезпечення публічності управління на муніципальному рівні.

5. Використовуючи законодавчі акти України здійснити класифікацію повноважень органів місцевого самоврядування у сфері соціального захисту населення, освіти, охорони здоров'я, культури, фізкультури і спорту на власні й делеговані.

Зобразити схематично модель взаємодії органів місцевого самоврядування з органами виконавчої влади та з підприємствами різних форм власності.

6. Охарактеризувати принципи організації виборів. Пояснити, яким чином відбуваються вибори посадових осіб місцевого самоврядування, порядок формування місцевих рад, порядок формування районної та обласної рад.

Проаналізувати процес формування виконавчих органів місцевого самоврядування.

Дати визначення понять «посада», «виборні посади», «староста, міський голова».

Тема заняття. *Внутрішня організація та управління органів державної влади*

Теоретична складова: продемонструвати організаційну структуру та внутрішню організацію органу виконавчої влади; розглянути питання розробки, прийняття, та організації виконання управлінських рішень; виробити навички аналізу та оптимізації організаційної структури організації.

Питання для обговорення:

- Загальнотеоретичні аспекти організації роботи органів публічної влади в Україні.
- Орган влади як об'єкт організації державного управління.
- Організація як процес і функція управління.
- Суть і особливості менеджменту органу державної влади.
- Стратегічне управління і формування програми діяльності органу державної влади.
- Функціональний аналіз і контролінг діяльності органу державної влади.

- Інформаційне і комунікаційне забезпечення внутрішньої організації органу державної влади.
 - Підготовка і ухвалення управлінських рішень в органах виконавчої влади.
 - Зв'язки з громадськістю в системі управлінської діяльності органу державної влади.
10. Забезпечення законності в державному управлінні.
11. Специфіка юридичної відповідальності в державному управлінні.

Практична складова

1. На основі аналізу конкретної ситуації, стосовно однієї з організацій (органу державної виконавчої влади або місцевого самоврядування), виконати такі завдання.

- Сформулювати місію органу виконавчої влади або місцевого самоврядування («організації»), базуючись на інтересах, сподіваннях та цінностях виборців (населення) регіону.
- Визначити компоненти факторів зовнішнього оточення організації.
- Виявити зв'язки між виборцями (населенням) та організацією.
- Визначити складові системи менеджменту організації.
- Побудувати дерево цілей організації.
- Розробити модель управління за цілями організації.
- Дати аналіз навколишнього середовища організації.
- Сформулювати реальну стратегію організації.
- Побудувати організаційну структуру, яка спроможна реалізувати стратегію організації.
- Дати оцінку наявної організаційної структури, в тому числі на основі функціонального аналізу та елементів контролінгу.
- Розробити модель організаційно-регламентаційного забезпечення організації (оргпроекування).
- Розробити модель інформаційного і комунікаційного забезпечення організації та її зв'язків з громадськістю.

2. Охарактеризувати структуру органу державної влади (за власним вибором).

3. Дати визначення поняття організаційна структура державного органу. Розкрити підходи та методи побудови організаційних структур органу державної влади.

Описати вимоги до структури державного органу. Які завдання треба вирішити при створенні структури державного органу?

Зробити класифікацію державних органів за такими критеріями:

- за територіальним масштабом діяльності;
- за способом утворення;
- в залежності від обсягу й характеру компетенції;
- за порядком вирішення підвідомчих питань.

4. Проаналізувати існуючі в управлінській теорії два основні види організаційних структур (бюрократичні та адаптивні).

Довести, що до бюрократичних організаційних структур відносяться: *лінійна, функціональна та лінійно-функціональна*, а до адаптивних організаційних структур відносяться: *програмно-цільова, матрична, дивізійна*.

Показати різницю програмно-цільової структури управління і лінійно-функціональної структури.

Охарактеризувати основні організаційні варіанти побудови програмно-цільових структур: *координаційну, проектну або продуктову та змішану*.

У сучасних умовах перерозподіл функцій між органами лінійно-функціональної і програмно-цільової структур приводить до виникнення *матричної схеми організаційної структури*. Доказати, що матрична організаційна структура управління надійна і стійка при виконанні тих робіт, що встановлені і повторюються, як і лінійно-функціональна схема, але в той же час має спеціальний механізм із координації функціональних і міжфункціональних зв'язків щодо досягнення цілей, що змінюються.

Показати на схемі, в яких ролях виступає керівник проекту або програми при матричній структурі.

5. Назвати характеристики внутрішньої структури організації. Охарактеризуйте існуючі підходи (класичний; біхевіоральний (поведінковий); ситуаційний; системний; системно-цільовий) та методи (досвідний, експертний, аналогій, нормативний, параметричний, технологічний, структуризації цілей, економіко-математичного моделювання, імітаційного моделювання) побудови структури управління державним органом.

6. Використовуючи Закон України «Про доступ до публічної інформації» виконати наступне завдання.

До територіального органу міністерства юстиції телефоном звернувся громадянин та попросив надати йому копію штатного розпису і кошторис управління юстиції, а також надати інформацію про порядок реєстрації речових прав на нерухоме майно.

Обговоріть цю ситуацію в групі і дайте обґрунтовані відповіді на такі запитання:

1. Чи може бути надана ця інформація?
2. У якій формі та впродовж якого строку?
3. Якою буде відповідь, якщо громадянин запитує також інформацію про заробітну плату, яку отримали конкретні працівники?
4. Якою буде відповідь, якщо громадянин запитує особову справу працівника? Якщо у цій справі міститься інформація про освіту працівника, а перед цим у ЗМІ було оприлюднено інформацію про те, що цей працівник нібито вказав неправдиву інформацію про свою освіту?

7. Використовуючи Закон України «Про доступ до публічної інформації» виконати наступне завдання.

Запит до районної державної адміністрації стосується документа, який має гриф «Для службового користування», наданий документу у 2016 році. Цей документ містить дані про кількість та види релігійних організацій, оцінку релігійної ситуації на території району тощо. Згідно з переліком відомостей, що становлять службову інформацію, затвердженим головою РДА у червні 2021 року, ця інформація віднесена до відомостей, що становлять службову інформацію.

Обговоріть цю ситуацію в групі і дайте обґрунтовані відповіді на такі запитання:

- Чи може бути наданий запитуваний документ?
- Чи може ця інформація бути віднесена до службової?
- Чи правильно складений перелік відомостей, що становлять службову інформацію?

Тема заняття. Державна служба в Україні

Теоретична складова: розглянути теоретичні питання організації і функціонування державної служби в Україні; проходження державної служби в Україні; розвинути навички використання зарубіжного досвіду.

Питання для обговорення:

- Державна служба: поняття, сутність, ознаки, принципи загальні і організаційно-функціональні, види.
- Цілі, основні завдання і функції державної служби.
- Державний службовець: поняття і правовий статус (права, обов'язки, гарантії, відповідальність).
- Посада відповідно до Закону України Про державну службу, типи посад.
- Обмеження, пов'язані з прийняттям на державну службу. Обмеження, пов'язані з проходженням державної служби.

- Юридична відповідальність державних службовців, види юридичної відповідальності.
- Національне агентство України з питань державної служби: основні завдання.
- Проходження державної служби: поняття, основні етапи, їх суть (призначення на посаду, адаптація, просування, атестація, припинення служби).

Практична складова

1. Визначити моделі державної служби (використовуючи зарубіжний досвід). Зобразити схематично переваги і недоліки кожної з моделей державної служби (відкритої, закритої, змішаної).

2. Зробити порівняльну характеристику державної служби та служби в органах місцевого самоврядування за запропонованим планом, використовуючи Закон України «Про державну службу» та Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування».

Державна служба	Служба в органах місцевого самоврядування

- Дати визначення, що таке «державна служба» та «служба в органах місцевого самоврядування». Назвати основні ознаки державної служби та служби в органах місцевого самоврядування.
- Нормативно-правове забезпечення державної служби та служби в органах місцевого самоврядування.
- Мета і завдання державної служби та служби в органах місцевого самоврядування.
- Принципи функціонування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування.
- Поняття «державний службовець» та «посадова особа місцевого самоврядування».
- Типи посад державної служби та служби в органах місцевого самоврядування. Класифікація посад.
- Правовий статус державного службовця та посадової особи місцевого самоврядування.
- Особливості проходження державної служби та служби в органах місцевого самоврядування (способи заміщення посад, відбір на посаду, формування кадрового резерву, службово-професійне просування, атестація та щорічне оцінювання, професійні підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації).
- Оплата і стимулювання праці, пенсійне забезпечення.
- Відповідальність державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.

**Тема заняття. Ефективність державного управління.
Державний контроль у сфері виконавчої влади**

Теоретична складова: виробити навички аналізу та уміння оцінювати якість, результативність і ефективність діяльності органів державного управління і місцевого самоврядування.

Питання для обговорення:

- Загальна соціальна ефективність державного управління.
- Ефективність діяльності управлінських органів і посадовців.
- Економічна оцінка ефективності функціонування органу державної влади.
- Призначення і процес контролю. Різновиди контролю.
- Принципи соціального управління, які торкаються функції контролю у сфері державного управління.
- Вимоги до єдиної системи державного контролю.
- Система зовнішнього контролю в Україні. Конституційний, парламентський, судовий, державний фінансовий, громадський, прокурорський (нагляд).
- Громадський контроль.

Практична складова

Ознайомтесь з практикою оцінки ефективності державного управління у розвинених країнах.

Усі країни Організації економічного співробітництва та розвитку розробили цілісну систему виконавчих критеріїв і, на національному рівні, мають обов'язкові програми щодо забезпечення підтримки даної системи оцінювання.

У США Федеральний уряд і більш ніж тридцять штатів мають законодавчо затверджені виконавчі критерії для своїх департаментів і муніципалітетів. Цей процес стає все більш динамічним у визначенні та уточненні критеріїв, оцінки їх відповідності як інтересам муніципалітетів, так і громадськості.

У Канаді федеральний уряд та всі провінції свою діяльність будують на затвердженій системі оцінки результативності. Починаючи з початку ХХІ століття муніципалітети Канади були залучені до реалізації нової програми оцінки результатів діяльності – першої повномасштабної програми такого виду в Північній Америці. Від муніципалітетів вимагалось надання в Міністерство муніципальних справ інформації щодо результатів діяльності відповідно до нових критеріїв її оцінки, а також звітувати перед платниками податків. Ця

програма з оцінки результативності вміщує 35 оціночних критеріїв в 9 сферах діяльності муніципалітету з надання послуг.

Зазначена програма враховує ефективність та продуктивність муніципальних послуг, а саме:

- відображає більшість затрат по муніципалітетах; сферу провінціально-муніципальних інтересів;
- допомагає поліпшити та спростити оцінку діяльності органів місцевої влади з боку громадськості;
- оперує цифрами, які відносно легко зібрати, підрахувати та порівняти;
- підпадає під муніципальну відповідальність.

У цілому програма з запровадження та застосування критеріїв оцінки є новою і для західних країн, де її використовують декілька останніх років. Але результати такі, що привертають до реалізації програми все більшу кількість країн та регіонів. У муніципальному секторі існує чимало прикладів застосування критеріїв оцінки результативності, які завжди дають відчутний ефект.

В Європейських системах управління використовуються такі системи забезпечення та оцінювання якості, як TQM (Total Quality Management), SQMS (Scottish Quality Management System), ISO (International Standardization) та інші.

У багатьох країнах використовують елементи зазначених критеріїв для оцінки як якості роботи, так і витрат на надання таких послуг як утримання доріг, парків, водопостачання, прибирання вулиць та ін.

Як зазначають деякі зарубіжні науковці, систематичний незалежний перегляд якості надання послуг повинен мати двоякий ефект:

- підвищення якості послуг і сприяння досягненню кращих результатів;
- виявлення ступеня неоднорідності якості послуг, що впливатиме на споживацький вибір.

1. Як можна використати світовий досвід з оцінки якості державного управління в Україні?

2. Розробити критерії оцінювання якості певної державної послуги в Україні.

Тема заняття. Відносини органів публічної влади в системі державного та регіонального управління

Теоретична складова: розглянути взаємодію органів публічної влади центральних та регіональних органів управління; виробити навички залучення громадськості до участі в управлінні державними і суспільними справами та контролі за функціонуванням органів влади.

Питання для обговорення:

- Основні напрями взаємодії центральних і регіональних органів державного управління і органів місцевого самоврядування з трудовими колективами, підприємствами, установами, організаціями.
- Взаємовідносини органів державної влади і місцевого самоврядування з судовими органами.
- Взаємовідносини органів державної влади і місцевого самоврядування з органами Служби безпеки України.
- Взаємодія органів публічної влади з органами прокуратури.
- Взаємодія органів публічної влади з органами внутрішніх справ.
- Взаємодія органів державної влади і органів місцевого самоврядування з громадськими об'єднаннями.
- Адміністративні послуги, їх класифікація.
- Залучення громадськості до участі в управлінні державними і громадськими справами і контроль за функціонуванням органів влади.

Практична складова

1. Використовуючи Закон України «Про громадські об'єднання», підготувати відповіді за зазначеними питаннями:

- Громадське об'єднання: поняття і види.
- Принципи утворення і діяльності громадських об'єднань.
- Утворення і реєстрація громадських об'єднань.
- Права та діяльність громадських об'єднань.
- Припинення діяльності громадських об'єднань.

2. Здійснити аналіз переліку адміністративних послуг, що надаються органами державної влади (на прикладі обласної державної адміністрації) та органами місцевого самоврядування (на прикладі виконавчого комітету міської ради).

Тема заняття. Розвиток системи державного та регіонального управління

Теоретична складова: розглянути перспективи розвитку системи державного і регіонального управління, світові тенденції демократизації державного управління, зарубіжний досвід проведення реформ; розвинути вміння враховувати вітчизняний та зарубіжний досвід публічного управління.

Питання для обговорення:

- Проблеми взаємовідносин гілок державної влади в Україні у сфері управління.
- Необхідність реформування системи державного та регіонального управління.

- Реформування центральних органів виконавчої влади.
- Здійснення владних повноважень на місцевому рівні.
- Реформа місцевого самоврядування.
- Державне та регіональне управління в контексті трансформаційних та глобалізаційних процесів.
- Соціально-ринкова трансформація України та завдання держави щодо формування ефективної системи управління на різних рівнях державного управління.
- Реформування системи державного управління відповідно до стандартів публічного адміністрування, прийнятих в Європейському Союзі та країнах розвиненої демократії.
- Суть та основні напрями адміністративної реформи в Україні. Концептуальні засади реформування центральних та місцевих органів влади, напрями вдосконалення управління регіональним розвитком.

Практична складова

1. Розробити схему «Сучасна система органів центральної та місцевої державної влади в Україні». Зміни останніх років у структурі влади внаслідок проведення адміністративної реформи в Україні.

2. Проаналізувати сучасні моделі державного управління у світі. Визначити основні характеристики кожної моделі.

Акцентувати основні напрямки реформування системи державного управління відповідно до стандартів публічного адміністрування, прийнятих в Європейському Союзі та країнах розвиненої демократії.

МЕТОДИ І ФОРМИ КОНТРОЛЮ, КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Організація навчання та оцінювання знань здобувачів вищої освіти визначені «Порядком оцінювання знань здобувачів вищої освіти у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса» та «Положенням про організацію освітньої діяльності у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса».

Загальна підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється відповідно до методики накопичення балів за результатами поточного та підсумкового контролю.

Методи поточного контролю:

- опитування, конспектування;
- виконання практичних завдань;
- тести;
- презентації, індивідуальні завдання;
- модульні контрольні роботи.

Методи підсумкового контролю:

- індивідуальні завдання творчого рівня;
- участь у науково-дослідній діяльності;
- підготовка тез студентської конференції у контексті дисципліни;
- іспит (захист творчих проєктів і завдань як альтернатива іспиту).

Таблиця 3.1 - Система оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Поточне оцінювання та самостійна робота														Підсумковий контроль: усний іспит / альтернатива іспиту (<i>max 40 балів</i>)	Загальна сума балів	
Змістовий модуль 1 і 2 (<i>max 60 балів</i>)																
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9-11	Тема 12	Тема 13	Тема 14	Тема 15	Тема 16	МКР		
2	2	2	6	2	6	2	2	8	6	6	6	2	2	6	40	100

Таблиця 3.2 - Альтернатива іспиту

Іспит – 40	<p><u>Альтернатива іспиту:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Підготовка відеопрезентації за результатами вивчення теоретичного /практичного матеріалу (15 балів) • Захист проєкту за заданою темою (15 балів). • Узагальнення теоретичного матеріалу – підготовка тез і презентація за обраною темою (10 балів).
------------	--

Терміни виконання завдань та можливості їх перескладання

Роботи, які здають здобувачі із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75 % від можливої максимальної кількості балів за вид роботи). Обов'язковою є присутність здобувача вищої освіти на модульному та підсумковому контролях. Здобувачі, які навчаються за індивідуальним графіком, повинні здавати завдання відповідно до узгодженого графіку очно або за допомогою Microsoft Teams, Moodle.

Дотримання норм академічної доброчесності ЗВО

Оцінка за виконане завдання не зараховується у випадку порушення здобувачем норм академічної доброчесності (несамостійне виконання завдань, різних видів плагіату, використання недостовірної / неперевіреної / застарілої інформації, недотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права). Під час поточних та підсумкових контрольних заходів заборонено списувати та використовувати допоміжні інформаційні ресурси.

Результати навчальних досягнень за навчальною дисципліною здобувачів вищої освіти здійснюється за критеріями, що запроваджені в Донецькому національному університеті імені Василя Стуса за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС та національною шкалою, що доводяться до відома здобувачі вищої освіти на першому занятті. Загальна оцінка визначається як сума балів за всі виконані завдання.

Критерії оцінювання знань

Протягом семестру у здобувачів вищої освіти є можливість заробити 100 балів: 60 балів за поточну роботу та 40 балів за іспит або за підготовку індивідуального творчого завдання.

Кількість балів (максимально 60 протягом семестру за самостійне виконання завдань, участь в практичних заняттях, відвідування лекційних занять), які можуть отримати здобувачі за час вивчення навчальної дисципліни, розподіляється наступним чином:

- Тема 1 – практичне заняття (2 бали),
- Тема 2 - практичне заняття (2 бали),
- Тема 3 - практичне заняття (2 бали),
- Тема 4 - практичне заняття (2 бали),
- захист презентації (4 бали),
- Тема 5 - практичне заняття (2 бали),
- Тема 6 – практичне заняття (2 бали),
- захист конспекту Конституції України (4 бали),
- Тема 7 – практичне заняття (2 бали),
- Тема 8 – практичне заняття (2 бали),
- Тема 9-10 – практичне заняття (2 бали),
- Тема 11 – практичне заняття (2 бали),
- захист схеми Законодавча влада України (4 бали),
- Тема 12 – практичне заняття (2 бали),
- захист схеми Система органів виконавчої влади України (4 бали),

Тема 13 – практичне заняття (2 бали),
захист схеми Система органів судової влади України (4 бали),
Тема 14 – практичне заняття (2 бали),
захист схеми Система органів державної влади України (4 бали),
Тема 15 – практичне заняття (2 бали),
Тема 16 – практичне заняття (2 бали).
Виконання підсумкової роботи (6 балів) (табл. 3.1).

Тестування для перевірки знань здобувачів
(приклад / відповідь)

1. Оберіть неправильний варіант. Державна влада в Україні поділяється на:

- а) законодавчу;
- б) президентську;**
- в) виконавчу;
- г) судову.

2. Оберіть вірну відповідь. Верховним органом судової влади є:

- а) Верховний Суд України;**
- б) Конституційний Суд України;
- в) Вища Рада юстиції;
- г) Міністерство юстиції.

3. Оберіть вірну відповідь. Верховним органом виконавчої влади є:

- а) Президент України;
- б) Кабінет Міністрів України;**
- в) Генеральна Прокуратура України;
- г) Адміністрація Президента України.

4. Оберіть вірну відповідь. Кабінет Міністрів України в межах своєї компетенції видає:

- а) постанови та розпорядження;**
- б) інструкції;
- в) доручення;
- г) накази.

5. Оберіть вірну відповідь. Органи місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених Законом України приймають:

- а) накази;
- б) ухвали;
- в) постанови;
- г) рішення.**

6. Оберіть вірну відповідь. Рішення органів місцевого самоврядування є:

- а) обов'язковими до виконання на відповідній території;**
- б) обов'язковими для державних і комунальних підприємств на відповідній території;
- в) обов'язковими на всій території України;
- г) мають рекомендаційний характер.

7. Оберіть вірну відповідь. Система місцевого самоврядування в Україні будується до принципу:

- а) адміністративно-територіального поділу;
- б) владних повноважень;
- в) місцевої необхідності.

8. Оберіть вірну відповідь. Президент України на основі та на виконання Конституції і законів України видає:

- а) укази та розпорядження;
- б) інструкції та накази;
- в) директиви;
- г) ухвали.

9. Оберіть неправильний варіант. Право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України належить:

- а) Прем'єр-міністру України;
- б) Президенту України;
- в) Кабінету Міністрів України;
- г) народним депутатам України.

10. Оберіть вірну відповідь. До органів законодавчої влади України відносяться:

- а) Верховна Рада України;
- б) Президент України;
- в) Рада міністрів Автономної Республіки Крим.

Підсумковий контроль у вигляді іспиту дає можливість набрати 40 балів максимально і передбачає усний іспит в аудиторії за трьома теоретичними питаннями (по 15 балів перше і друге питання та 10 балів третє). Максимальну кількість за відповіді здобувач може отримати за повну і цілісну відповідь, здатен добре орієнтуватися в теоретичному матеріалі. Також у здобувача є можливість виконання альтернативних завдань для отримання оцінки на іспиті (максимально 40 балів), приклади таких завдань наведено у таблиці 3.2.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ І ДЖЕРЕЛ

1. Бакуменко В.Д. Теоретичні та організаційні засади державного управління К.: Міленіум, 2003. 256 с.
2. Білоус А.О. Політико-правові системи: світ і Україна. К.: АМУПП, 2000. 200 с.
3. Виконавча влада в Україні: Навч. посіб. За заг. ред. Н.Р. Нижник. К.: УАДУ, 2002. 128 с.
4. Гурне Б. Державне управління. К.: Основи, 1993. 165 с.
5. Державне управління в Україні: наукові, правові, кадрові та організаційні засади. Львів: Вид-во „Львівська політехніка”, 2002. 352 с.
6. Державне управління в Україні: організаційно-правові засади: Навч. посіб. К.: Вид-во УАДУ, 2002. 164 с.
7. Державне управління та державна служба: Словник-довідник. К.: КНЕУ, 2005. 480 с.
8. Державне управління: Навч. посіб. А.Ф. Мельник, О.Ю. Оболенський, А.Ю. Васіна, Л.Ю. Гордієнко; За ред. А.Ф. Мельник. К.: Знання-Прес, 2003. 343 с.
9. Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики. К.: Факт, 2003. 384.
10. Державне управління: словник-довідник. К.: Вид-во УАДУ, 2002. 228 с.
11. Дзвінчук Д.І. Психологічні основи ефективного управління. К.: ЗАТ “Нічлава”, 2001. 280 с.
12. Іванова І.В. Менеджер – професійний керівник. К.: КНТЕУ, 2001. 107 с.
13. Малиновський В.Я. Державне управління. Луцьк: Вежа, 2000. 558 с.
14. Малиновський В.Я. Словник термінів і понять з державного управління. К.: Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2005. 254 с.
15. Мельник Л.П. Психологія управління. К.: МАУП, 2002. 176 с.
16. Органи державної влади в Україні: структура, функції та перспективи розвитку. К.: ЗАТ “НІЧЛАВА”, 2003. 288 с.
17. Райт Г. Державне управління. К.: Основи, 1994. 191 с.
18. Реформа публічного управління в Україні: виклики, стратегії, майбутнє. К.: “К.І.С.”, 2009.
19. Верховна Рада України. URL: <http://rada.gov.ua/>
20. Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua>
21. Газета Голос України. URL: <http://www.golos.com.ua/>
22. Рада національної безпеки України. URL: <http://www.rnbo.gov.ua/>
23. Відділ звернень громадян України. URL: <http://vzvernem.rada.gov.ua/>
24. Президент України. URL: <http://www.president.gov.ua/>